

Ιούλιος, 2013

Ήλιος: Το ψηφιακό Αποθετήριο Ανοικτής Πρόσβασης του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών

Δέσποινα Χαρδούβελη, Msc – Ψηφιακή Βιβλιοθήκη ΕΚΤ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Ψηφιακή Ελλάδα
Εθνικό Πρόγραμμα
"Ψηφιακή Σύγκλιση"

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
Ποιότητα ζωής για όλους

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων,
Πολιτισμού και Αθλητισμού

Η Πράξη "Εθνικό Πληροφοριακό Σύστημα Έρευνας και Τεχνολογίας/Κοινωνικά Δίκτυα – Περιεχόμενο Παραγόμενο από Χρήστες" (Κωδικός ΟΠΣ 296115) υλοποιείται από το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Ψηφιακή Σύγκλιση" (ΕΣΠΑ), με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

- Εφαρμογή στην πράξη πολιτικών, διαδικασιών και τεχνολογιών για το επιστημονικό ψηφιακό περιεχόμενο
- Συγκέντρωση της επιστημονικής εργασίας του ΕΙΕ
- Δράση για την ενίσχυση:
 - του green road (πράσινος δρόμος: αποθετήρια ανοικτής πρόσβασης) με πολλαπλασιαστικά οφέλη
 - περιεχομένου παραγόμενο από τους χρήστες
- Υποδειγματική δράση – οδηγός για τη δημιουργία αποθετηρίων ΑΠ στον ελληνικό χώρο

Συνέχεια σχετικής προηγούμενης δράσης ΕΠΣΕΤ για την ανοικτή πρόσβαση στο επιστημονικό περιεχόμενο, άξονας κεντρικής πολιτικής του ΕΚΤ

Στόχοι

- Ενίσχυση της δημιουργίας, οργάνωσης, συσσώρευσης και αξιοποίησης ανοικτού ψηφιακού περιεχομένου σε όλο τον κύκλο ζωής του
- Πλήρης εναρμόνιση με διεθνή πρότυπα & υπηρεσίες ΑΠ
- Βέλτιστη ποιότητα οργάνωσης υλικού & υπηρεσιών
- Προώθηση / εμπέδωση της αυτοαρχειοθέτησης από τους Έλληνες επιστήμονες
- Ευαισθητοποίηση της επιστημονικής κοινότητας
- Εμπλουτισμός / επικαιροποίηση περιεχομένου
- Περαιτέρω αξιοποίηση του περιεχομένου ΑΠ από την ελληνική και τη διεθνή επιστημονική κοινότητα

Ενέργειες

- Επικαιροποίηση / διεύρυνση σχήματος μεταδεδομένων στοχευμένο στην υποστήριξη της αυτοαρχειοθέτησης
- Ανάπτυξη νέων ηλεκτρονικών φορμών αυτοαρχειοθέτησης σε web περιβάλλον
- Ηλεκτρονική διάθεσή τους μέσω της πλατφόρμας του Αποθετηρίου
- Ανάπτυξη νέων καινοτόμων υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας
- Καθιέρωση σαφών πολιτικών και κανονισμών
- Αναδιοργάνωση / διαχείριση περιεχομένου

Σχήμα μεταδεδομένων

- Διεύρυνση και εμπλουτισμός του σχήματος με εφαρμογή διεθνών προτύπων (Dublin Core, MODS, LOM)
- Τυποποίηση οργάνωσης δεδομένων περιεχομένου με σαφείς κανόνες και δομικά στοιχεία
- Συμβατότητα με το διεθνές δίκτυο αποθετηρίων
- Διαλειτουργικότητα με δυνατότητα ανταλλαγής μεταδεδομένων (OAI PMI-*Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting*)
- Ενιαία αναζήτηση & εντοπισμός περιεχομένου Ήλιου από διεθνείς μηχανές αναζήτησης (google, OAIster ...)
- Συνολικά 82 στοιχεία μεταδεδομένων για 9 κύριους τύποι υλικού & 34 εξειδικεύσεις

Τύποι υλικού

1. Άρθρο (επιστημονικό περιοδικό, συνέδριο, περιοδικός τύπος, βιβλιοκρισία)
2. Βιβλίο / Μονογραφία
3. Κεφάλαιο βιβλίου (μονογραφίας, μονογραφικής σειράς)
4. Τεκμήριο συνεδρίου (πρακτικά, ανακοίνωση, περίληψη, poster)
5. Διάλεξη (παρουσίαση, βίντεο, ηχητικό υλικό)
6. Εκδήλωση (παρουσίαση, βίντεο, ηχητικό υλικό)
7. Ενιαίο σύνολο δεδομένων
8. Ευρεσιτεχνία
9. Άλλο (μελέτες, εκθέσεις, εγχειρίδια, οδηγοί, ευρετήρια, φυλλάδια, κείμενα εργασίας, περιοδικές σειρές & τεύχη, ενημερωτικά δελτία, ημερολόγια κ.α.)

Ευρείες θεματικές κατηγορίες καθιερωμένων όρων

- Τυποποίηση της περιγραφής του θέματος κάθε τεκμηρίου
- Βάση των θεματικών επικεφαλίδων του ταξινομικού σχήματος LCCS (Library of Congress Classification Scheme)
- Επιλεγμένες κατηγορίες & υποκατηγορίες LCCS , σύμφωνα με τα επιστημονικά αντικείμενα του ΕΙΕ
- Ιεραρχική δομή
- 19 ευρείες κατηγορίες Α' επιπέδου
- 209 υποκατηγορίες Β' επιπέδου
- Εφαρμογή ιεραρχικής ταξινόμησης βάση των θεματικών κωδικών ταξινόμησης LCCS
- Διαφοροποίηση επιπέδων ταξινόμησης σύμφωνα με το υλικό ΕΙΕ

Υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας

- Αυτοαρχειοθέτηση μέσω ηλεκτρονικών φορμών σε web περιβάλλον στη πλατφόρμα του Αποθετηρίου
- Σχεδιασμός φορμών σύμφωνα με εξατομικευμένες ανάγκες αρχειοθέτησης
- Μεταφόρτωση πλήρους ψηφιακού τεκμηρίου (file upload)
- Πλοήγηση μέσω tag cloud (τύποι, θεματικές κατηγορίες, λέξεις-κλειδιά)
- Εμπλουτισμένες υπηρεσίες αναζήτησης περιεχομένου
 - Εξαγωγή βιβλιογραφικών στοιχείων σε πρότυπα στυλ (Harvard, IEEE κα) και μορφότυπα (PDF, html, MS Word...)
 - Εξαγωγή καταλόγων δημοσιευμάτων ανά συγγραφέα, Ινστιτούτο, ερευνητική ομάδα κλπ.
 - Αποθήκευση αποτελεσμάτων σε RIS, Endnote, CSV...
 - Αξιοποίηση & επαναχρησιμοποίησή τους για επιστημονικούς σκοπούς (CV's, δημοσιεύσεις, εκθέσεις αριστείας, δείκτες...)

Υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας

- Αυτοματοποιημένη μεταφόρτωση μεταδεδομένων διαθέσιμων από διεθνείς και ελληνικές πηγές (ΒΔ και περιοδικά)
- Διασύνδεση με εξωτερική διεύθυνση (link) διάθεσης του πλήρους τεκμηρίου με ΑΠ, για τεκμήρια με περιορισμούς πνευματικών δικαιωμάτων (Bridge)
- Ενσωμάτωση πολυμεσικού υλικού (βίντεο)
- Σηματοδότηση της διαθεσιμότητας αρχείων πλήρους κειμένου (βίντεο, αρχείο, ΑΠ κλπ)
- Εγγραφή στις συλλογές του Ήλιου: ηλεκτρονική ενημέρωση για εξελίξεις (RSS Feed), επεξεργασία προφίλ, αγαπημένες αναζητήσεις κλπ.
- Ανάδειξη πρόσφατων υποβολών
- «Ζητείστε αντίγραφο του τεκμηρίου» (Request a copy)
- Καθιερωμένοι όροι (Authority files) συγγραφέων, εκδοτών, περιοδικών
- Δείκτες “Citation index”

Αυτο-αρχαιοθήτηση

- Ο επιστήμονας καταθέτει ο ίδιος το έργο του με προτυποποιημένο τρόπο
- Εννέα ηλεκτρονικές φόρμες - μία για κάθε τύπο τεκμηρίου
- Φιλικές & εύχρηστες στη συμπλήρωση τους
- Αυτοματοποιημένες «διευκολύνσεις» (αυτόματη συμπλήρωση βιβλιογραφικών στοιχείων, θεματικές κατηγορίες LCCS, ονομασίες Ινστιτούτων- εκδοτών...)
- Εισαγωγή στοιχείων σε περισσότερες γλώσσες, για πολυγλωσσικό περιεχόμενο
- Εισαγωγή στοιχείων πνευματικών δικαιωμάτων (κάτοχος, όροι χρήσης)
- Δυνατότητα εφαρμογής αδειών χρήσης Creative Commons
- Δυνατότητα επεξεργασίας υποβολών & τελικού ελέγχου (reviewing)
- Τυποποίηση ροής εργασιών (workflow)
- Online βοήθεια σε κάθε βήμα
- Λειτουργία Γραφείου Υποστήριξης (Help desk)

Πολιτικές και κανονισμοί

- Πολιτικές Αποθετηρίου (repository policy):
Είδος περιεχομένου, προσβασιμότητα, χρήση μεταδεδομένων & τεκμηρίων, ψηφιακή διατήρηση, απόσυρση υλικού, όρους χρήσης, προστασία δεδομένων
- Τυποποίηση διαδικασιών αυτοαρχειοθέτησης
- Κανονισμοί αυτοαρχειοθέτησης: 10 αρχεία με σαφείς οδηγίες για κάθε τύπο υλικού και για κάθε πεδίο
- Οδηγός αδειών & πνευματικών δικαιωμάτων
- Υποστήριξη – υπηρεσίες προς τελικούς χρήστες
- Γλωσσάρι όρων αποθετηρίων ΑΠ
- Επικαιροποίηση: Άδεια κατάθεσης, συχνές ερωτήσεις (FAQ's), βοήθεια προς τους χρήστες

Συνέχεια

- Σήμερα: 5.700 εγγραφές με 1.930 αρχεία πλήρους κειμένου & 700 αρχεία βίντεο
- Αύξηση περιεχομένου μέσω συστηματικής αυτοαρχειοθέτησης από ερευνητές – επιστήμονες
- Ευαισθητοποίηση των ερευνητών για αυτοαρχειοθέτηση
- Κίνητρα για αυτοαρχειοθέτηση π.χ. ανάδειξη πρωτοπόρων ερευνητών (key stars) και παρουσίαση των δεικτών citation του έργου τους, ανάδειξη δημοφιλούς υλικού κλπ.
- Οργάνωση στοχευμένων δράσεων ενημέρωσης (διευρυμένες συναντήσεις)
- Ο Ήλιος να αποτελέσει καταλυτική & υποδειγματική δράση για την ανοικτή πρόσβαση στη ελληνική επιστημονική και ερευνητική κοινότητα.